

**ACORD 90/2024, de 23 d'octubre, del Ple del
Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Sobre l'anàlisi d'una notícia relativa a un ús fraudulent de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI, emesa al *TN vespre* de TV3, el 26 d'agost de 2024

Fets

1r. El 27 d'agost de 2024, va tenir entrada al Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), a través del formulari del web, una queixa en relació amb una notícia sobre la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI, emesa al *TN vespre* de TV3, el 26 d'agost.

La persona que presenta la queixa assenyala que a l'esmentada notícia "[...] es parla literalment d'un buit legal que no és cert ja que la mateixa llei preveu que les persones denunciades per violència masclista seran jutjades d'acord amb el sexe registral vigent en el moment en què presumptament hagin comès el delictes pel qual han estat denunciades. [...] ; i afegeix que "[...] la desinformació facilita que s'escampin falsos rumors que contribueixen a incrementar la discriminació i odi cap a les persones trans, banalitzant el fet [...]".

2n. El 10 d'octubre de 2024, l'Àrea de Continguts del CAC va realitzar l'Informe 28/2024, relatiu a l'Anàlisi de la notícia sobre un ús fraudulent de la Llei 4/2023, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans, emesa al *TN vespre*. L'informe esmentat exposa el següent: "[...]

- La referència legal a la qual al·ludeix la persona que presenta la queixa és la que inclou l'apartat 3 de l'article 46 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI:

"[...] 3. La rectificación de la mención registral relativa al sexo y, en su caso, el cambio de nombre, no alterarán el régimen jurídico que, con anterioridad a la inscripción del cambio registral, fuera aplicable a la persona a los efectos de la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género. [...]".

- La peça informativa tracta sobre l'ús fraudulent d'aquesta llei per part d'alguns homes acusats de violència masclista, que rectifiquen la menció registral del seu sexe amb l'objectiu d'obtenir una reducció de les condemnes.
- TV3 presenta la peça informativa, tant al titular com al cos de l'informatiu, en què afirma que existeix un "buit legal" en la Llei 4/2023 esmentada que permet rebaixar la pena que s'imposaria com a supòsit de violència masclista i qualifica aquest fet de "trampa".

- Exposa un cas concret ocorregut a Sevilla, on un home acusat de violència masclista va aconseguir la inhibició del jutjat de violència de gènere mitjançant un canvi registral de sexe i el procediment va derivar a un jutjat ordinari per rebaixar penes.
- Presenta els punts de vista de veus expertes en l'àmbit jurídic que mostren dues posicions no coincidents en relació amb la Llei 4/2023:
 - Dues persones professionals del dret, que apunten que la llei no estableix mecanismes per evitar abusos, especialment en casos de violència masclista, un fet que es percep com un risc potencial per a la protecció de les víctimes.
 - El Ministeri d'Igualtat, que defensa que aquests casos són puntuals i que qualsevol ús indegut de la llei pot comportar sancions per frau. A més, en la seva intervenció, la ministra emfatitza que la llei permet jutjar els delictes d'acord amb el sexe registral vigent en el moment dels fets [...].

Consideracions jurídiques

Primera. Marc normatiu

Les lletres *a* i *d* de l'apartat 1 de l'article 20 de la Constitució espanyola (CE) reconeixen com a drets fonamentals el dret a expressar i difondre lliurement pensaments, idees i opinions mitjançant la paraula, l'escrit o qualsevol altre mitjà de reproducció (llibertat d'expressió) i el dret a comunicar i rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió (llibertat d'informació).

L'article 3 de la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (LCA), garanteix l'exercici legítim dels drets fonamentals a la llibertat d'expressió i d'informació en el marc de la comunicació audiovisual, a la vegada que l'article 7 de la mateixa llei defineix el concepte de *veracitat informativa* tot afirmant que "[...] La informació difosa pels prestadors de serveis de comunicació audiovisual ha d'ésser veraç. S'entén per informació veraç la que es fonamenta en fets que es poden sotmetre a una comprovació diligent, professional i fidedigna [...]."

Des del punt de vista del tractament jurisprudencial d'aquests drets fonamentals, la llibertat d'informació comprèn la comunicació de fets susceptibles de contrast amb dades objectives, i la seva protecció constitucional "[...] alcanza un máximo nivel cuando es ejercitada por los profesionales de la información mediante el vehículo institucionalizado de la formación de la opinión pública que es la prensa, entendida en su más amplia acepción [...]. (STC 77/2009, de 23 de març).

A l'efecte de l'anàlisi de la veracitat, és rellevant el que estableix la STS de 25 de gener de 2024, quan afirma que "[...] El art. 20.1.d de la Constitución reconoce y protege el derecho “[a] comunicar o recibir libremente información veraz por cualquier medio de difusión”. La jurisprudencia, tanto del Tribunal Constitucional como de esta sala, ha declarado que la exigencia de veracidad de la información no priva de protección constitucional a las informaciones que no se correspondan totalmente con la realidad de los hechos si el informador ha observado la diligencia adecuada en su obtención y

difusión y que, por tanto, el hecho de que la información resulte desmentida por una sentencia posterior no supone que la información no fue veraz si el informante actuó con diligencia en el momento de obtenerla y difundirla [...]”.

En conseqüència, podem establir que l'adjectiu *veraç* no comporta que la informació sigui veritable, sinó que és suficient que sigui el resultat d'una comprovació diligent, professional i fidedigna dels fets en els quals es fonamenta. Dit en altres paraules, s'entén per *informació veraç* aquella que s'ha comprovat des del punt de vista de la professionalitat informativa. Per contra, la informació no serà veraç si la persona informadora, actuant de manera negligent i irresponsable, transmet, com a fets veritables, rumors no contrastats o simples invencions o insinuacions (per totes, SSTC 139/2007 de 4 de juny; i 52/2002, de 25 de febrer, entre d'altres).

Segona. Anàlisi d'una notícia relativa a un ús fraudulent de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI, emesa al Telenotícies vespre de TV3, el 26 d'agost de 2024

L'informe de referència conclou que “[...] el *TN vespre* de 26 d'agost aborda el tema de l'ús fraudulent de la Llei 4/2023 a través de l'exposició d'un cas concret i de la configuració del relat informatiu mitjançant la incorporació de veus expertes i acreditades en l'àmbit jurídic, amb posicions no coincidents sobre la qüestió. Amb aquesta diversitat de posicionament s'aporten elements informatius que possibiliten una lectura del tema que es tracta des de la complexitat que li es pròpia.

Per tant, d'una anàlisi conjunta de la peça no se'n pot concloure que inclogui elements de desinformació en relació amb l'ús fraudulent de la Llei 4/2023 esmentada.

Amb tot, l'equiparació del concepte *ús fraudulent* o *trampós*, que és el que guia el relat, amb el de *buit legal*, que s'empra puntualment per introduir el tema, podria ser entesa com una manca de rigor en l'ús del llenguatge. [...]”.

En aquest sentit, cal expressar que la comunicació efectiva de conceptes jurídics complexos a través dels mitjans de comunicació presenta reptes significatius, principalment a causa de les diferències inherents entre el llenguatge jurídic i el periodístic. El llenguatge jurídic, dissenyat per a la interpretació exacta de lleis i normatives, es caracteritza per la seva precisió tècnica, formalitat i ús de tecnicismes i construccions lingüístiques complexes. Aquestes característiques sovint resulten difícils d'entendre per al públic general.

En contrast, el llenguatge periodístic busca la claredat i l'accessibilitat, amb l'objectiu principal d'informar i explicar un esdeveniment de manera concisa. Aquesta divergència genera una tensió que els professionals de la comunicació han de gestionar constantment, als efectes de trobar un equilibri entre la precisió jurídica i la comprensibilitat per a l'audiència general.

La jurisprudència del Tribunal Constitucional ha subratllat reiteradament el paper dels mitjans de comunicació com a intermediaris naturals entre els esdeveniments judicials

i l'opinió pública (per totes, SSTC 30/1982, d'1 de juny; STC 56/2004, de 19 d'abril; i STC159/2005, de 20 de juny). Aquesta funció d'intermediació implica que els mitjans han d'adaptar el llenguatge jurídic complex a un format més accessible per al públic general, sense perdre l'essència i la veracitat de la informació.

Com ha assenyalat doctrina científica “[...] la relación que tiene el público general (aquellos que no pertenecen al mundo jurídico-administrativo) con el lenguaje jurídico es asimétrica y carece de la reciprocidad necesaria para consolidar un acto comunicativo en toda regla [...]”.¹ Per tant, els mitjans de comunicació han de ser especialment curosos en l'ús del llenguatge i han de buscar un equilibri entre la precisió tècnica i la comprensibilitat.

En el cas que ens ocupa, l'ús de l'expressió *buit legal* en el context de la notícia analitzada, tot i que pot no ser estrictament precisa des d'un punt de vista jurídic, cal entendre-la com un intent de simplificar i fer comprensible una situació complexa per a l'audiència general. Aquesta expressió, encara que tècnicament inexacta dins d'aquest context informatiu, serveix com un element d'entrada per a l'audiència no especialitzada que facilita la comprensió de la situació descrita. En aquest sentit, la utilització del concepte *buit legal* en aquesta notícia actua com una eina comunicativa que permet al públic en general captar ràpidament l'essència del problema jurídic i proporciona un marc conceptual accessible que afavoreix la comprensió inicial de la notícia.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per unanimitat, el següent

ACORD

1. Constatar que el tractament informatiu de la notícia sobre un ús fraudulent de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI, emesa al *TN vespre* de TV3, el 26 d'agost de 2024, compleix amb els principis de la regulació dels continguts audiovisuals en matèria de veracitat informativa.
2. Comunicar aquest acord a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, i a la persona que presenta la queixa.

Barcelona, 23 d'octubre de 2024

Xevi Xirgo i Teixidor
President

Enric Casas i Gironella
Conseller secretari

¹ Oliva, C. (2011). *Fundamentos lingüísticos del lenguaje periodístico y jurídicoadministrativo. index.comunicación*, 1, 25-46